

Zagrebačko kazalište mladih svojim programom njeguje inovativno promišljanje izvedbenosti i širenje programskog interesa s primarne kazališne djelatnosti na društvena i umjetnička djelovanja

Zagrebačko kazalište mladih sustavno razvija programske smjernice oslonjene na propitivanje novih kazališnih praksi, edukacije i umjetničkog rada s djecom i mladima te razvoj publike. U sedamdeset i pet godina postojanja ovo se zagrebačko kazalište nametnulo kao jedno od agilnijih hrvatskih, ali i regionalnih kazališta, koje svojim programom njeguje inovativno promišljanje izvedbenosti i širenje programskog interesa s primarne kazališne djelatnosti na društvena i umjetnička djelovanja kojima, tražeći nove kazališne modele, otvara svoj pogled prema drugim, komplementarnim umjetnostima i

prema stalnom prostoru suradnje s drugim kazalištima i kazališnim festivalima u široj regiji i Europi.

Zagrebačko kazalište mladih čvrsto se pozicioniralo na kazališnoj karti Europe, ustrajući na temeljnoj programaciji koja je predstavljena u rasponu od predstava za djecu i mlade do predstava za odraslu publiku, a usmjerena na širenje izvedbenog iskustva suvremenim čitanjima svjetskih klasika i suvremene europske dramske literature, s posebnim naglaskom na afirmaciju suvremene hrvatske dramatičke, njegovanje autorskog kazališta te predstavljanje mladih hrvatskih dramskih umjetnika.

Od Pionirskog kazališta do Zagrebačkog kazališta mladih

Zagrebačko kazalište mladih osnovano je 29. ožujka 1948. kao Pionirsko kazalište. U više od sedam desetljeća prošlo je brojne umjetničke, produkcijske i organizacijske transformacije – od kazališnog učilišta sa stotinu polaznika, koje je vodila Božena Begović s grupom vjernih suradnika, preko rasta u Zagrebačko pionirsko kazalište samo dvije godine poslije, potom dobivanja današnjeg imena Zagrebačko kazalište mladih 1967. godine, useljenja u dvoranu Istra (čija je prva faza obnove bila završena 1982.), stalne borbe za izvedbeni i životni prostor, za-

Zagrebačko kazalište mladih osnovano je 29. ožujka 1948. kao Pionirsko kazalište, a kazališno učilište vodila je Božena Begović

vršene tek 1987. otvorenjem Omladinskog kulturnog centra s uređenim dvoranama Istra i Janje.

Današnjeg ZKM-a ne bi bilo bez rada velikog broja iznimnih kazališnih pedagoga, ali i umjetničkih osobnosti redatelja, dramaturga i glumaca, pisaca, koreografa, scenografa, kostimografa i ostalih kulturnih radnika koji su predano i s ljubavlju osobnu kreativnost i umijeće ugradili u bogatu prošlost ovog kazališta.

Budućnosti ovoga kazališta ne bi bilo ni bez glumačkog ansambla, osmišljenog repertoara i promišljenog umjetničkog programa. Od početka rada ZKM-a njegovo se djelovanje temelji na „kolektivnom karakteru kazališne predstave i rada u kazalištu“, koje su prva ravnateljica Božena Begović i njezini suradnici usmjevali prema postizanju odgojnih, ali i estetskih ciljeva.

Prva premijera Pionirskog kazališta bila je *Pioniri na ljetovanju*, prema tekstu Božene Begović (30. lipnja 1948.), što je označilo početak neprekidnog sceniskog djelovanja koje već tada nadržava namjere i planove utemeljitelja. Kazališni profesionalci u odgojni su i pedagoški rad s djecom uključili glumce i profesionalce iz drugih kazališta, među kojima su bili i Fabijan Šovagović, Sven Lasta, Semka Sokolović, Izet Hajdarhodžić, Pero Kvirgić, Josip Marotti, Drago Krča i ostala velika imena iz povijesti hrvatskoga glumišta.

Prekretnica je u tom razdoblju Omladinski studio, jezgra današnjeg Učilišta, osnovan 1953., kad ravnateljica postaje Milena Večerina, a radu Omladinskog studija pridružuje se Zvezdana Ladika. Odvajanje amaterske i studijske djelat-

nosti od profesionalnih kazališnih produkcija potaknuo je Nikola Vončina koji se zalagao za daljnje umjetničko i programsko profiliranje kazališta. Vončina ravnajući kazalištem preuzima 1967. i mijenja mu ime u Zagrebačko kazalište mladih, ostajući na čelu kazališta sljedećih deset godina. Tijekom tog dugogodišnjeg razdoblja traje potraga za vlastitim scenskim prostorom, ali je kazalište ujedno povećalo ansambl, a u njemu režiraju najistaknutiji redatelji tada mlade generacije: Tomislav Durbešić, Vladimir Gerić, Božidar Vilić, Joško Juvančić, Dino Radojević, Petar Selem, ali i oni koji tek utvrđuju svoj redateljski izraz: Tomislav Radić, Želimir Mesarić, Petar Veček i Miro Međimorec. Tada nastaju antologijske predstave za djecu poput *Maksimilijana Zviždukala*, *Pustolovina Toma Sawyera*, *Štrokoloka i Malapale*, ali i *Doživljaji dobrog vojaka Švejka*, *Toranj*, *Anno Domini 1573.* za odraslu publiku.

U to vrijeme dolazi i do definiranja ansambla kao koherentne cjeline sastavljene od snažnih umjetničkih osobnosti, ali i stvaranja okruženja u kojem ZKM sredinom sedamdesetih godina 20. stoljeća postaje scensko žarište brojnih pripadnika mladog i mlađeg naraštaja hrvatskih spisatelja i kazalištaraca te uporište u daljnjem stvaralačkom potvrđivanju.

Veliki projekti i antologijske predstave

Početak osamdesetih godina 20. stoljeća donosi posebnu umjetničku živost i promjene u kazalištu, ali i u širem umjetničkom i društvenom kontekstu. Vrijeme je to kad nastaju monumentalni kazališni projekti poput Magellijeve *Nacije*, Brezovčevih režija predstava *Traviata*, *Shakespeare the Sadist*, *Zašto smo u Vijetnamu*, *Minnie?* Taj niz još čine Snajderov *Bauhaus*, Tauferov *Odisej i sin ili svijet i dom i Magic and Loss*, a završavaju ga Krležine Zastave u režiji Georgija Para.

Organizacija rada tadašnjeg Omladinskog kulturnog centra omogućavala je i monumentalne kazališne projekte te je ZKM prolazio svoje zlatno produkcijsko i umjetničko razdoblje. U prostorima OKC-a dom je pronašla i direkcija festivala novog kazališta Eurokaz, programi Tjedna suvremenog plesa uglavnom su se izvodili u dvorani Istra, što je ukupno značilo da je ZKM sa svojim repertoarom postao žarišna točka kulturnog života grada.

Početak i sredina devedesetih godina 20. stoljeća obilježeni su profiliranjem prepoznatljive redateljske poetike Renea Medveške koji režira predstave *Zimska bajka*, *Mrvek i Crvek* te *Hamper* (1996.), dok potkraj 1990-ih Paolo Magelli postavlja dvostrukog Čehova: *Ujaka Vanju* i *Tri sestre*,

predstave o kojima se govorilo godinama i koje su kazalište učinile vidljivim i u inozemstvu.

Revolucionarno kazalište i međunarodni kontekst

Nakon kratkog razdoblja u kojem kazalištem ravna Davor Borčić, jedan od posljednjih članova izvornog ansambla, na čelo dolazi Slobodan Šnajder i ambiciozno vraća diskurs političkog kazališta na scenu, postavljajući Krležina *Velikog meštra svijeta* i *Kamov, smrtopis* u režiji Branka Brezovca. Istodobno su tijekom njegova mandata nastale predstave poput *Brata magarca* i *Našega grada* u režiji Renea Medveške, *Mi djeca s kolodvora Zoo* u režiji Borisa Kovačevića, *Veliki bijeli zec* Ivana Vidića u režiji Ivce Kunčevića i *Palačinke* Filipa Nole.

Promjena ravnatelja donijela je nove umjetničke tendencije i intenzivirala kazališnu produkciju. Proteklih dvadeset godina ZKM je u okviru Festivala svjetskog kazališta i redovnoga godišnjeg programa „Ciklus europskog kazališta u Zagrebačkom kazalištu mladih“ ugostio brojne svjetske redatelje i njihove predstave.

Viziju repertoarnih nastojanja neprekidnog inoviranja kazališnog izraza zastupala je i provela Dubravka Vrgoč, tijekom čijih su mandata u ZKM-u radili redatelji poput Renea Medveške (*Vrata do, Najbolja juha! Najbolja juha!*, *Glasi iz planina*, *Čovjek koji je spasio Europu*, *Ideš dalje*, *Krležina Kristofora Kolumba*), Bobe Jelčića (*Galeb i S druge strane* s Natašom Rajković u suradnji), Ivane Sajko, Dore Ruždjak Podolski i Franke Perković (*Arhetip: Medeja / Žena-bomba / Europa*). Dogodile su se i važne suradnje s redateljima iz regije Dinom Mustafićem, Jernejom Lorencijem, Harisom Pašovićem, Janom Fabreom, Vasilijem Senjinom; aktiviranje živućih hrvatskih redateljskih legendi poput Božidara Vilića; povratak Paola Magellija (*Zagrebački pentagram*), promoviranje mlade generacije redatelja

lja (projekti Anice Tomić i Jelene Kovačić) te pisaca (Tena Štivičić, Ivor Martinić, Olja Lozica, Damir Karakaš, Nina Mitrović) i na kraju okupljanje grupe stalnih i vjernih suradnika (Ivica Buljan, Robert Waltl), što je pridonijelo aktiviranju svih potencijala ansambla i cjelokupnog kazališta.

S mandatima Snježane Abramović Milković ZKM se definirao kao progresivno suvremeno kazalište, čija je produkcija relevantna za širi europski kulturni prostor, što se potvrđuje izborom amblematskih tekstova i književnih naslova (*Eichmann u Jeruzalemu*, *Hinkemann*, *Braća Karamazovi*), suradnjama s redateljima koji su se potvrdili kao europski predvodnici novih kazališnih jezika i formi, poput Olivera Frlića, Jerneja Lorencija, Igora Vuka Torbice, Arpada Schillinga, Grzegorza Jarzyne, ali i odvažnim biranjem domaćih suvremenih književnih naslova kao predložaka, poput *Črne matere zemle* Kristiana Novaka, prema kojoj je nastala jedna od najnagrađivanijih predstava hrvatskoga glumišta i koja je gostovanjima na velikim europskim kazališnim festivalima, ontološkom vezom pisane riječi i kazališne izvedbe, postavila današnju hrvatsku kulturnu produkciju uz bok europskoj.

Prateći programi i predstave koje pozivaju na dijalog

Svojim pratećim programima ZKM dodatnu pozornost usmjerava i razvoju nove hrvatske drame i istodobno razvoju publike, programima poput „Držića u ZKM-u“, u sklopu kojega se predstavljaju tekstovi nagrađeni najvećom državnom nagradom za dramski tekst *Marin Držić*,

Današnje ime Zagrebačko kazalište mladih dobilo je 1967., a stalni prostor završen je tek 1987. otvorenjem Omladinskog kulturnog centra

Celava pjevačica, foto: Marko Ercegović

Moj muž, foto: Marko Ercegović

ili programom mentoriranog razvoja novih dramatičara „Budućnost je ovdje“, a ne treba zaboraviti ni rad Učilišta koje ostaje jezgra susreta publike i izvedbe te mjesto kontinuiranog obrazovanja mladih generacija.

U vremenu naglih društvenih promjena, brzog razvoja i nezanemarivog utjecaja virtualnoga na oblikovanje stvarnosti koju živimo, velika je zadaća ovog kazališta posebnu pozornost usmjeriti na

oblikovanje aktualnih, poticajnih i izvedbeno relevantnih predstava kojima se neprekidno poziva na otvoreni dijalog o nama danas, o modalitetima našeg odnosa prema prošlosti i o anticipiranju društvenih pomaka u neposrednoj budućnosti. To su ujedno i osnovne niti vodilje u kontinuiranom susretu Zagrebačkog kazališta mladih s vjernim gledateljima, kao i onima koji su na najboljem putu da to postanu.